

MAAGDEN HUIS

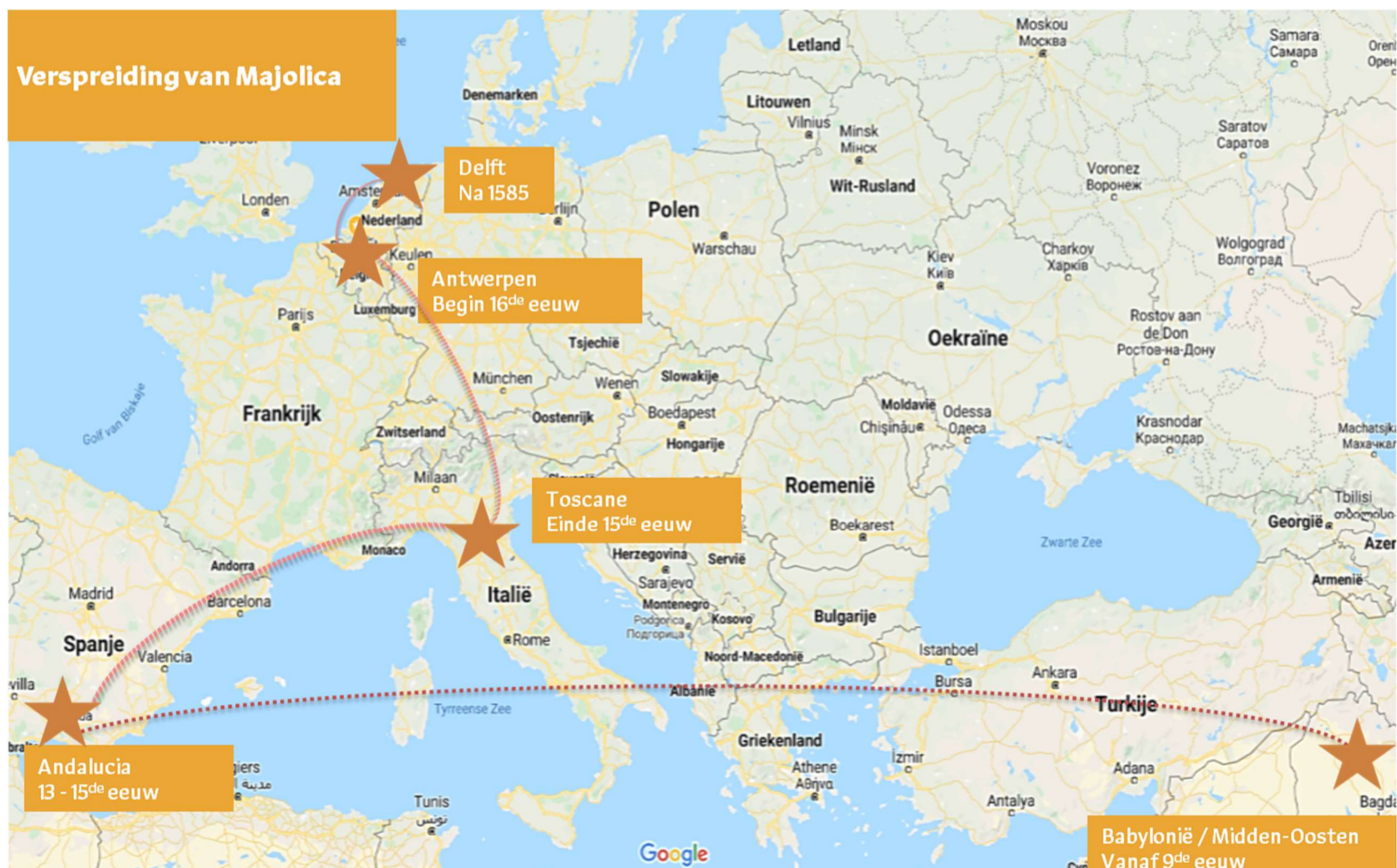

De majolica papkommen van het Maagdenhuis

Het Maagdenhuis bezit 63 majolica papkometjes uit de 16de eeuw. Ze zijn zowat uitgegroeid tot het visitekaartje van het museum. De artistieke kwaliteit van de kommetjes is van een hoog niveau.

Hoe heeft majolica zich verspreid doorheen de tijd?

Majolica of faiënce is de naam voor met tin geglaazuurd en gebakken aardewerk. De verspreiding kende een lange weg van het Midden-Oosten via Spanje en Italië naar de Lage Landen.

Onze collectie papkommen vormt dus een belangrijke schakel in deze lange ketting. Onder andere daarom zijn ze sinds 2011 opgenomen op de "Vlaamse Topstukkenlijst".

Wie maakte onze papkommen?

Onze papkommen zijn afkomstig uit een Antwerps atelier. De maker(s) zijn onbekend. Op enkele kommetjes heeft de ambachtsman wel een merkteken achtergelaten...

Museum Boijmans-Van Beuningen
Rotterdam

Maagdenhuis
Antwerpen

In het Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam is een gelijkaardige Antwerpse papkom bewaard. Deze heeft een fraai monogram met de letters 'MN'. Hun papkom werd begin 20ste eeuw aangekocht uit een Antwerpse collectie.

Beide merktekens wijzen in de richting van Michiel Nouts, die tot 1609 in Antwerpen actief was en nadien naar Delft trok.

Johannes Vermeer, "Zicht op Delft" – Mauritshuis, Den Haag

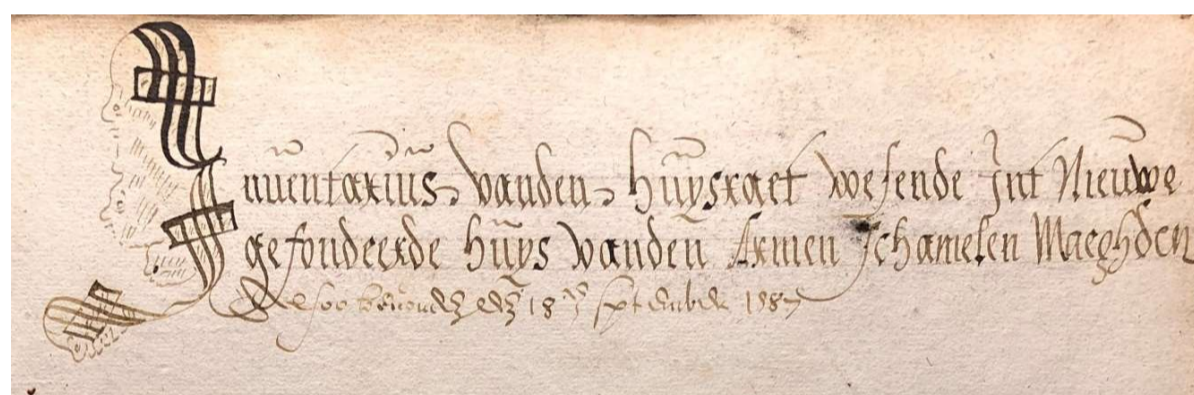
Hoe oud zijn onze papkommen?

We nemen aan dat de weesmeisjes enkel op feestdagen uit de papkommetjes aten. Dat kan verklaren waarom er nog zoveel gave exemplaren bewaard zijn gebleven.

Over de exacte ouderdom is al veel inkt gevloeid. De consensus is dat ze dateren uit het laatste kwart van de 16de eeuw. Eén van de hulpmiddelen voor die datering is de kostuumgeschiedenis.

Een andere belangrijke aanwijzing is de oudste vermelding van kommetjes in een inventaris uit 1587.

De mooie aanhef van "de inventarij vanden huisraet wesende int nieuwe gefondeerde huys vanden armen schamelen maeghden, also bevonden 18 september 1587". Daarin staat vermeld dat er in de grote keuken 'acht dozijnen en vijff commekens' te vinden zijn. Dat zijn er dus 101. Allicht gaat het om onze beroemde papkommen...

Een andere, recentere hypothese is dat de kommetjes een gift zijn aan de armenzorg. Majolica was ook al in de 16de eeuw een luxeproduct met een stevig prijskaartje - zou het armenbestuur wel zoveel geld hebben willen uitgeven?

Waar zijn nog resten van gelijkaardige papkommen gevonden?

Op verschillende plaatsen in Antwerpen en de ruime Nederlanden zijn door archeologen scherven opgegraven van gelijkaardige majolica papkommetjes. Sommigen konden terug samengesteld worden tot volledige kommetjes.

In en om Antwerpen werden scherven teruggevonden bij de rechtekking van de Schelde, in het historische centrum bij werken in de Kauwenberg, in de Kammenstraat, aan het Steen. Ook in de Gallifortlei in Deurne en in de haven op gronden van Fina werden restanten gevonden.

Ook in andere plekken in de Lage Landen werden gelijkaardige kommetjes teruggevonden. Zo zijn er scherven teruggevonden in Mechelen in de Dijle, in Zele, in Damme, in Kortrijk, in Vlissingen. De verspreiding van het Antwerpse majolica loopt zelfs tot in Luxemburg-stad en in Douai, in St-Pierre-sur-Ternoise, in Grigny in het noorden van Frankrijk.